

Utsjoen kunta/
Ohcejoga gieldda
PI 41
99981 Utsjoki/Ohcejohka

CEALKÁMUŠ

25.3.2022

Maa- ja metsätalousministeriö/
Eana- ja meahccedoalloministeriija
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.mmm@gov.fi

Ohcejoga gieldda cealkámuš Suoma eana- ja meahccedoalloministeriija ja Norgga dálkkádat- ja birasministeriija hápmosii Deanu guollebivdomearrádussan guollebivdobadjái 2022

čujuheapmi: Eana- ja meahccedoalloministeriija cealkámušbivdda: Deanu guollebivdonjuolggadusa jagi 2022 guoski dárkkálmahttimat. VN/7259/2022, VN/7259/2022-MMM-1

Ohcejoga gieldda atná dehálažžan Deanu luossanáliid suodjaleami ja realisttalaš luossabivdoráddjehusaid, vai luossanálit ealáskit. Doaimmat dárbbasuvvojit Deanu johkaguovllu lassin erenomážit Deanuvuonas, riddoguovllus ja guhkkelabbos Davvi-Atlánttas.

Ohcejoga gieldda oaidná positiivvalažžan dan, ahte Deanu luossabivddu ráddjema váikkuhusaid geahččalit geahpedit lasihemiin vejolašvuodaid eará guoli go luosa bivdimii. Positiivvalaš ášši lea maiddá dat, ahte ministeriijat mitalit ahte leat árvvoštallan luossabivddu dievasgildosa sosiálalaš ja kultuvrralaš váikkuhusaid báikkálaš olbmuide ja gávnnaht ahte dievasgildosa ii sáhte joatkit. Jagi 2021 Deanu luossabivddu dievasgildosis leat čuvvon Ohcejoga guovloekonomiijai sullii 5 miljovna euro manahusat.

Evttohusas evttohuvvo luossabivdu lobálažžan hui ráddjejuvvon hámis árbevirolaš bivdosiiguin, mas jurddan lea dorvvastit Deanu luossabivdokultuvrra doalaheami. Luossabivdu evttohuvvo lobálažžan Deanus geavahuvvon árbevirolaš bivdosiiguin, buođuin njeallje beavve ja luossafirpmiin guokte beavve suoidnemánu 4.-13. beivviid áigodagas.

Go váldá vuhtii ahte árbevirolaš buođu huksemii ja ceggemii gollet juoba moanat beavvit sihke dan, ahte suoidnemánus Deanu čázi allodat lea dábálaččat vuolimus muttus, de ii leat geavadis duođalaš vejolašvuolta hárbje buođo- iige fierbmebivddu dákkár ráddjehusaid áigge. Luossabivdu galggašiige leat lobálaš ráddjejuvvon hámis maiddá stákkuin, mii lea maid sámi árbevirolaš bivdovuohki Deanus, jos ulbmilin lea oppa muhtumassiige dahkat vejolažžan luossabivdokultuvrra seailuma.

Deanu guolledoalloguovllu ja TF:a (Norgga báikkálašhálddahas) oktasaš evttohus addit báikkálaš guollebivdorievtti eaiggádiidda lobi 6 jándora luossabivdovejolašvuhtii golmma vahku áigge 26.6. rájes livččii dorjon árbevirolaš luossabivdokultuvrra seailuma luossanáliid ealáskeami dorvvastemiin.

Deanu luossanáliid ealáskahttima várás dárbbášuvvojit doaimmat sakka viidásut guovllus go dušše johkaguovllus. Luossanáliid dili galggašii geahččalit buoridit erenomážit luossaveajehiid borri bátneguliid bivdduin, dálkkádatnuppástusa váikkuhusaid caggamiin sihke nu ahte luosa ja dan sálašealániid mearraguollebivdui dahkkojuvvo miinu.

Erenomážit riddoguovlluid luosa kássašaddadeapmi, mii lassána oppa áigge, lea juo dutkamušaidge mielde hui stuorra áitta luonddulussii. Norga buvttada kássaluosa sullii 1,5 milj. tonne jahkásaččat ja lasáhus lea sullii 3 proseantta jagis. Kássašaddadanbáikkiin levvet guolledávddat sihke gárgolaččat, mat ruossanit luondduluosaiguin heajudemiin ná luondduluosaid genaid. Lassin kássašaddadanbáikkid leat oassesivvan šávšša geahppáneapmái Atlánttas, dasgo dan bivdet fuođarguollin. Smávvuogalli dahjege cirki lea dehálamos luosa, dorski ja juvssu biebmu mearas ja danin meara ekosystema rievdá.

Ohcejoga gieldda doarjala Suoma ja Norgga ministeriijaide intensiivvalut ja mearredidolot oktasašbarggu dárbbus doaimmaid hárrái Deanuvuona riddoguovllus ja Davvi-Atlánttas Deanu luossanáliid ealáskahttima várás. Luossabivdu ráddjendoaimmat dušše johkaguovllus leat vuommeheamet, jos mearraguovllu luossabivdui ii dahkkojuvvo mihkkige (ng godđostáhtaprinsihpa, suomag. kutuvaltioperiaate).

Luossaekosystemii laktáseaddji dutkamuš sihke doaimmat, mainna ráddjejuvvo vierisšládja ruoššaluosa lávdanviidodat, leat hui dehálaččat. Deanu guollebivdosoahpamuša 15 artihkkala mielde oassebealit galget álggahit dárbbášlaš doaimmaid guollenáliid suodjaleami várás njoammu guolledávddain sihke vierisšlájain ja – máddodagain.

Stáhtaid guollebivdoeiseválddit galget ráhkkanit ruoššaluosa čuovvovaš invašuvdnii geassit 2023, vai geasi 2021 ekokatastrofa ii dáhpáhuva. Geassit 2021 Detnui gorgŋo badjel 50 000 ruoššaluosa go fas luondduluosat gorgŋo 30 000 st.

Loahpas Ohcejoga gieldda hálida muittuhit rabas válmmaštallama ja duođalaš gullama vejolašvuodas Deanu guollebivdoráddjehusaid válmmaštallamis erenomážit, go ráddjejuvvo sápmelaččaid ja guollebivdorivttiid eaiggádiid vuodđorivttiid geavaheapmi ja ollašuvvan. Geasi 2023 guollebivdomearrádusaid válmmaštallamii galgá várret eanet áiggi vuorrováikkuheadji válmmaštallamii ja báikkálašservoša gullamii. Lassin guollebivdobaji mearrádusaid, mat jahkásaččat bohtet fápmui cuoŋománu álggus, livččii sivva oazžut gárvvisin maŋimustá ođđajagimánu loahpa rádjai, vai báikkálaš searvvuš geargá buorebut ráhkkanit ja vuogáiduvvat čuovvovaš geasi dillái.

Ohcejogas 25.3.2022

Taina Pieski
Gielddahoavda